

kapitálových (investičných) statkov. Amortizácia vystupuje ako nákladová položka a vyjadruje sa prostredníctvom odpisov. $\check{C}DP = HDP - \text{amortizácia}$.

Čistý národný produkt (ČNP/NNP) vypočítame, ak od HNP odpočítame amortizáciu. ČNP je teda súčtom spotrebných výdavkov domácností, vládnych nákupov, čistého exportu a čistých investícií. Čisté investície sa rovnajú hrubým investíciám mínus amortizácia. $\check{C}NP = HNP - \text{amortizácia}$

Národný dôchodok (ND/NI) predstavuje celkový dôchodok, ktorý získali vlastníci výrobných faktorov. Národný dôchodok je súhrn všetkých dôchodkov, ktoré plynú z využívania výrobných faktorov za jeden rok. $ND = HDP - \text{amortizácia} - \text{nepriame dane}$.

HDP (*angl. Gross Domestic Product – GDP*)

ČDP (*angl. Net Domestic Product – NDP*)

HNP (*angl. Gross National Product – GNP*)

ČNP (*angl. Net National Product – NNP*)

ND (*angl. National Income – NI*)

1.1 Vysvetlite význam ukazovateľa hrubý domáci produkt. S akými problémami by sa daná ekonomika stretávala, ak by tento ukazovateľ nevykazovala?

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 Kam by ste započítali zisk OTP banky, a. s.? Do HDP SR alebo Maďarska? Svoju odpoveď zdôvodnite.

.....

.....

.....

1.3 Pokúste sa na základe dostupných informácií poukázať na rôzne podoby tieňovej ekonomiky v piatich vybraných ekonomikách.

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 V rámci tieňovej ekonomiky rozlišujeme trhové a netrhové aktivity. Bližšie ich aplikujte na podmienky ekonomiky SR.

.....

.....

.....

.....

1.5 Predpokladajme, že máte k dispozícii údaje o veľkosti disponibilného príjmu. Aké ďalšie údaje by ste mali mať k dispozícii, aby ste mohli vypočítať kategóriu ND?

.....

.....

.....

1.6 Z dostupných údajov zistite, v ktorej krajine sa v súčasnosti výkonnosť meria pomocou ukazovateľa HDP, ale do roku 1991 to bolo prostredníctvom ukazovateľa HNP.

.....

.....

.....

1.7 Uveďte, ako sa nazýva miera výkonnosti ekonomiky, ktorá zohľadňuje počet obyvateľov danej krajiny.

.....

.....

.....

1.8 Vysvetlite, prečo sa hodnota HDP mení každý rok.

.....

.....

1.9 Vysvetlite prínos jednotlivých sektorov k celkovej výkonnosti ekonomiky.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....

1.10 Na základe dostupných údajov zistíte percentuálny podiel jednotlivých štruktúrnych zložiek HDP v SR. Ktorá zo štruktúrnych zložiek HDP je rozhodujúca?

.....
.....
.....
.....

1.11 Porovnajete vývoj HDP v ČR a SR od roku 1993 po súčasnosť.

2 ALTERNATÍVNE UKAZOVATELE MERANIA VÝKONNOSTI EKONOMIKY

Medzi alternatívne ukazovatele merania výkonnosti ekonomiky možno zaradiť: Čistý ekonomický blahobyť (Net Economic Welfare – NEW). Pri výpočte NEW vychádzame z HDP, ku ktorému pripočítame položky zvyšujúce ekonomický blahobyť a odpočítame položky, ktoré ho znižujú. Pripočítateľnými položkami sú: statky a služby produkované v domácnosti, produkcia tieňovej ekonomiky, hodnota voľného času, rast kvality statkov a služieb. Medzi odpočítateľné položky patria: znečisťovanie životného prostredia a iné negatívne aktivity (napr. zločinnosť).

Index ľudského rozvoja (Human Development Index – HDI) – používa sa na porovnanie ekonomickej vyspelosti jednotlivých krajín a berie do úvahy: HDP na jedného obyvateľa, percentuálnu gramotnosť dospelého obyvateľstva, priemernú dĺžku života obyvateľstva, dosiahnuté vzdelanie.

Pravý ekonomický rozvoj (Genuine Progress Indicator – GPI) zahŕňa viac ako 20 ukazovateľov (priemerný vek obyvateľstva, chorobnosť, úroveň a dostupnosť školstva, úroveň a kvalitu stravovania a bývania, cestovania atď.) Odstraňuje

vplyv faktorov, ktoré sa síce započítavajú do prírastku HDP, v skutočnosti však pri nich nejde o ekonomický rast, ale napr. o odstraňovanie chýb, deformácií a spoločenského úpadku z minulosti, využívanie a vypožičiavanie si budúcich zdrojov a presúvanie funkcií z tradičnej sféry rodiny, domácností a obce do sféry reálnej trhovej ekonomiky.

Index vnímania korupcie (Corruption Perceptions Index – CPI) hodnotí vnímanú mieru korupcie vo verejnom sektore.

Index kvality života sa skladá z deviatich ukazovateľov: z materiálneho blahobytu (vyjadreného v HDP/osobu v parite kúpnej sily), zo zdravia (vyjadreného v priemernom očakávanom veku dožitia pri narodení), politickej stability, z rodinného života (vyjadreného mierou rozvodovosti), z komunitného života (meraného účasťou na bohoslužbách a členstvom v odboroch), z klímy a geografickej polohy (vyjadrených v zemepisnej dĺžke, od ktorej závisí teplota), z istoty zamestnania (vyjadrených mierou nezamestnanosti), z politickej slobody (index politických a občianskych slobôd), rodovej rovnosti (rozdiel v priemernom zárobku mužov a žien).

Index ľudského utrpenia (Human Suffering Index – HSI) je konštruovaný tak, že sa spočítavajú negatívne body udeľované v desiatich oblastiach: očakávaná dĺžka života pri narodení, denný príjem kalórií, dostupnosť pitnej vody, očkovanie detí, dĺžka školskej dochádzky, priemerný HDP na obyvateľa, miera inflácie, počet televízorov na obyvateľa, politická sloboda, občianske práva.

Index konkurencieschopnosti ekonomík (The Global Competitiveness Index – GCI) hovorí o perspektíve krajiny dosahovať udržateľný hospodársky rast v strednodobom horizonte. Hodnotí kvalitu verejných inštitúcií, vládne politiky a iné faktory, ktoré podmieňujú úroveň produktivity v krajine.

Index ekonomickej slobody (The Index of Economic Freedom) analyzuje ekonomickú otvorenosť, efektívnosť regulácie, uplatňovanie zákona a konkurencieschopnosť krajín. Krajiny hodnotí na základe parametrov ekonomickej slobody, ktorými sú sloboda podnikania, sloboda obchodovania, fiškálna sloboda, vládne výdavky, menová sloboda, investičná sloboda, finančná sloboda, ochrana vlastníckych práv, výskyt korupcie a sloboda pracovného trhu.

2.1 Pokúste sa vymedziť pripočítateľné a odpočítateľné položky indexu čistý ekonomický blahobyt pre SR.

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 Čo vyjadruje pojem ekonomická sila krajiny a čo pojem ekonomická úroveň krajiny?

Ekonomická sila krajiny

.....

Ekonomická úroveň krajiny

.....

.....

2.3

a) Na základe dostupných informácií doplňte údaje do tab. 6.1. Urobte vlastný záver.

Tabuľka 6.1

Krajina	Očakávaná dĺžka života pri narodení (roky)	Miera gramotnosti dospelých (v %)	Reálny HDP na obyvateľa (v €)	Priemerná dĺžka života (roky)	Index vzdelania	Index ľudského rozvoja (HDI)
Poľsko						
SR						
Maďarsko						
Česko						

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Zistite, koľko krajín dosiahlo veľmi vysoký stupeň ľudského rozvoja, koľko krajín vysoký stupeň ľudského rozvoja, koľko krajín stredný, resp. nízky stupeň ľudského rozvoja. Blížšie špecifikujte jednotlivé stupne ľudského rozvoja.

.....

.....

.....

.....

.....